

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

İngiltere’de Özel Eğitim Gereksinimleri Rehberi

www.tscv.org.tr

K nyne

Bu rehber, Avrupa Birliği tarafından Sivil Toplum Diyalogu V Hibe Programı kapsamında finanse edilen ve Türkiye Spastik  ocuklar Vakfı tarafından yürütülen "BENvob – Ben Varsam Okulum Bütün" projesi kapsamında hazırlanmıştır.

  erięe Katkıda Bulunanlar

Dr. Bob Bates

Majid Hussain

Ekim 2021

Bu rehber, Avrupa Birliği'nin finansal desteğiyle hazırlanmıştır.   erięinden yalnızca Türkiye Spastik  ocuklar Vakfı sorumlu olup, burada açıklanan görüşler Avrupa Birlięinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
2. Engellilik ve İstihdam	1
3. Engellilik ve Eğitim	3
4. Kapsayıcılık	4
5. Fiziksel Engelli Çocuklar ve Gençler	6
6. Nörolojik ve Psikolojik Bozukluğu Olan Çocuklar ve Gençler	7
7. İngiltere’de Özel Eğitim Okullarının Yapısı	7
8. Eğitimde Liderlik	8
9. Çocuklar Neden Okulu Bırakır?	12

1. Giriş

Bu çalışmanın amacı, İngiltere’de engelli istihdamı ve özel eğitimin nasıl geliştirildiğinin kısa bir özetini sunmaktır. Praxis Europe bünyesindeki iki uzman olan Dr. Bob Bates ve Majid Hussain tarafından hazırlanmıştır. Praxis Europe, bireyler ile yerel ve küresel toplulukların yaşamlarında gerçek bir fark yaratan ve yaşamlarını dönüştürecek deneyimler sunan bir kuruluştur. Avrupa’da öne çıkan bilinirliğimizi oluşturan da bu ilerlemeci tutumdur. Praxis Europe; İngiltere Ulusal Ajansı tarafından verilen Mesleki Eğitim ve Öğretim Hareketliliği Akreditasyonuna sahip altı kuruluşun biridir

2. Engellilik ve İstihdam

İngiltere’de bir bireyin; 1944 Engelli Bireyler Kanunu uyarınca engelli sınıfına dahil olabilmesi için fiziksel veya zihinsel bir engeli olduğunun ve bu engelin normal günlük faaliyetlerini yerine getirme yetenekleri üzerinde önemli ve uzun vadeli bir etkisi olduğunun kanıtlanması gerekmektedir. Dolayısıyla, herhangi bir iş ortamında tekerlekli sandalye kullanan ancak işini oturarak yapan bir kişi -örneğin; telefona bakan bir kişi- kanun kapsamında engelli olarak sınıflandırılmazken, yüzünde yara izi olan bir manken engelli olarak sınıflandırılabilir. Bu nedenle, kanunun odak noktası engellilik değil, bireydir.

Sadece İngiltere’de 12 milyondan fazla engelli bulunmaktadır. Bu rakam, İngiltere’deki toplam nüfusun yaklaşık beşte birini temsil eder. Engellilerin yaklaşık %80’i doğduktan sonra engelli olmakta ve birçoğu bunun sonucunda hayatlarında ciddi düzenlemeler yapmak zorunda kalmaktadır. Resmi rakamlara göre, çalışma çağında 6,9 milyon engelli birey olduğu tahmin edilmekte olup, bunların %44’ü ekonomik olarak aktif durumdadır. Bu rakam neredeyse engelli olmayan bireylerin dörtte birine denk gelmektedir.

Engellerinin %50’den biraz fazlası kaldırma ve taşıma engeli ile ilgili olup, bu oran bir milyon tekerlekli sandalye kullanıcısı sayısının biraz üzerindedir. Ayrıca, öğrenme güçlüğü veya zihinsel hastalıklar gibi gizli bir engeli olduğu düşünülen yaklaşık iki milyon yetişkin bulunmaktadır; bunların yaklaşık dörtte biri ciddi bir engele sahip olarak sınıflandırılmaktadır. Gizli bir engeli olan bireylerle ilgili istihdam araştırmaları önemli ölçüde değişiklikler göstermektedir. Öğrenme güçlüğü çeken kişilerin yaklaşık %35’i çalışırken, zihinsel hastalığı olan kişilerin yalnızca %22’si çalışmaktadır.

İngiltere’de duyuusal bozukluklar bağlamında, yaşamlarını önemli ölçüde etkileyecek ölçüde görme engeli veya tamamen görme kaybı olan 1,87 milyondan fazla ve bir dereceye kadar işitme bozukluğu veya duyma kaybı olan 10 milyona yakın birey bulunmaktadır. Görme veya işitme bozukluğu olan bireylerin yaklaşık %30’u çalışma çağındadır. Duyusal bozukluğu olan kişilerde istihdam oranının %50’den az olduğu ve ciddi bir görme veya işitme bozukluğu olanlar için ise bu oranın %33’ten daha az olduğu tahmin edilmektedir.

Çalışmaya hazırlık açısından, engelli yetişkinlerin eğitim olanakları konusunda bir engelle karşılaşma oranı %33 ve yüksek eğitim olanakları konusunda bir engelle karşılaşma olasılıkları %16'dır. Bunun bir sonucu olarak, engelli yetişkinlerin resmi bir yeterliliğe sahip olamama olasılığı, engelli olmayan yetişkinlere göre iki ila üç kat daha fazladır. Çalışma çağındaki engelli bireylerin mezun niteliğine sahip olma oranı ülkenin genel ortalaması olan %28,1'e kıyasla %14,9'dur.

Çalışan engellilerin düşük statüde, vasıfsız istihdamda olma olasılıkları daha yüksektir; profesyonel pozisyonlarda veya yönetici pozisyonlarında çalışan engellilerin oranı yalnızca %12'dir ve bu oran engelli olmayan çalışanlarda %21'dir. Engellilerin, engelli olmayanlara göre yaklaşık %10 daha az maaş aldıkları tahmin edilmektedir. Çalışırken engelli hale gelen her altı kişiden biri, engelli hale geldikten sonraki ilk bir yıl içinde işini kaybetmektedir. Engellilerin %30'u, engelleri nedeniyle işyerinde zorbalık veya taciz de dahil olmak üzere haksız muamelelere maruz kaldıklarını bildirmektedir. Ayrıca, işyerlerinin kendi ihtiyaçları konusunda esnekliğe sahip olmadığını düşünmektedirler.

İşyerlerine ve çevresine erişim açısından bakıldığında, engellilerin %60'ının işe gitmek için bir araca erişimi ya çok kısıtlı ölçüde mevcuttur ya da hiç bulunmamaktadır (toplam nüfus içinde bu oran %27'dir). Engellilerin %75'i toplu taşıma araçlarını kullanma konusunda engellerle karşılaşmaktadır (toplam nüfus içinde bu oran %60'dır). 2014 yılında, İngiltere'deki 78.000 lisanslı taksinin %58'i tekerlekli sandalye erişimine uygun haldedir. Ulaştırma Bakanlığı'na göre, halihazırda toplu taşımada kullanılan bütün otobüs ve trenler bütün fiziksel engelli bireyler için tamamen erişilebilir olacak şekilde uyarlanmış durumdadır.

Modern koşullara uygunluk konusunu; İngiltere'de uygulamaya konulan mevzuatta, engellilerin istihdam haklarını ele alan bir tüzükle başlayarak değerlendirmek önem taşımaktadır. 1944 Engelli Bireyler (İstihdam) Kanunu, İkinci Dünya Savaşının sonlarına doğru geri dönen engelli askerlerin iş bulmalarına yardımcı olmak için hayata getirilmiş bir önlemdir. Bu Kanun, engelliler için bir kayıt oluşturulmasını, rehabilitasyon ve eğitim sağlanmasını öngörmüştür. Bu hükümler özellikle engellilere yönelik olup 20'den fazla kişi çalıştıran işverenlere, çalışanlarının en az %3'ünün kayıtlı engellilerden olması yükümlülüğü getirmiştir. Bu Kanun kapsamındaki yasal yükümlülüklerde muaf olmasına rağmen, kamu sektörü aynı hükümlere uyum sağlamak konusunda genel bir mutabakata varmış ve söz konusu kota planının yürürlükte kaldığı süre boyunca engellileri istihdam etme konusunda özel sektöre kıyasla daha iyi bir sicile sahip olmuştur.

1944 Engelli Bireyler (İstihdam) Kanunu kapsamında engelli olarak kayıt yaptırmak isteğe bağlı bir işlemdir. İşverenlerin; kayıtlı engelliler tarafından yapılan başvurularda inisiyatif kullanmaları beklenmiş ve ilgili kanun kapsamında olmaları halinde, çalışabilir durumda olan engellilerin istihdamı için Çalışma Bakanlığına izin başvurusunda bulunmaları öngörülmüştür. Çalışanlara yükümlülükleri konusunda tavsiyelerde bulunmak, uygun niteliklere sahip engelli bireylerin işe alınmasına yardımcı olmak ve yasada belirtilen hükümlere uymayı reddeden işverenlere karşı yaptırım prosedürleri başlatmak amacıyla uzman memurlar, Engellileri Topluma Kazandırma Memurları (DRO-Disablement Resettlement Officers), istihdam edilmiştir.

Kanunun 1944 yılında onaylanmasından bu yana, yasaya uyulmaması nedeniyle yapılan kovuşturma sayısının yüzden az olduğunu belirtmekte fayda vardır.

3. Engellilik ve Eğitim

Özel eğitim terimi, İngiltere’de ilk olarak 1978 tarihli Warnock Raporunda kullanılmıştır. Engellilik kategorileri yerine her bir çocuğun ihtiyaçlarına odaklanılmıştır. 1994 yılının Eylül ayından bu yana, özel eğitim ihtiyacı olan çocuk ve gençlere yönelik hükümler aşağıda belirtilen yaklaşım doğrultusunda belirlenmektedir:

- Özel gereksinimli çocuk ve gençlerin normal okullarda eğitim görme haklarının güçlendirilmesi.
- Yerel makamların; özel eğitim gereksinimli olarak tanımlanma konularında yaşanan uyumsuzlukların çözümüne yardımcı olmak amacıyla tavsiye ve bilgi sağlaması.
- Eğitim hizmeti sağlayanların çocukların özel gereksinimli olarak nitelendirilmesinde ebeveynleri bilgilendirme yükümlülüğü.
- Okulların, özel gereksinimli olduğundan şüphelendikleri bir çocuğun yasal olarak değerlendirilmesini talep etme hakkına sahip olması.

Eğitim Bakanlığı’nın (2020) “İngiltere’de Özel Eğitim” hakkındaki raporuna göre, fiziksel veya zihinsel engellerden kaynaklı özel eğitim gereksinimi bulunan çocukların sayısı 1,5 milyon civarındadır (bu rakam, okul çağındaki toplam çocuk sayısının neredeyse %20’sine denk gelmektedir). Papworth Trust (2913) tarafından yapılan “İngiltere’de Engellilik: Gerçekler ve Rakamlar” araştırmasına göre, 5-16 yaşları arasındaki engelli çocukların yaklaşık %50’si nörolojik veya psikolojik bozukluğa sahip olup, bu oranın %10’dan biraz daha azını otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan çocuklar oluşturmaktadır. Hükümet, özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler arasında başarı oranının son 10 yılda arttığını belirtmiştir. Bu bağlamda, A-C arası bir notla beş veya daha yüksek notla Genel Ortaöğretim Belgesi elde etme oranının ek öğrenim desteği almayan özel eğitim öğrencilerinde %19,8’den %59,2’ye, ek öğrenim desteği (çoğunlukla Kaynaştırma/Bütünleştirme sınıflarında) alan özel eğitim öğrencilerinde ise %8,7’den %24,9’a yükseldiği belirtilmiştir. Buna kıyasla, özel eğitim gereksinimi olmayan öğrencilerde ise %66,3’ten %88,9’a bir artış söz konusu olmuştur.

2015 yılının Ocak ayında yayınlanan “Özel Eğitim ve Engellilik: 0-25 yaş” ile, İngiltere hükümeti engelli çocuk ve gençlerle çalışma konusundaki uygulama esaslarını ortaya koymuştur. Uygulama esasları, özel eğitim gereksinimli veya engelli çocuk ve gençlerle çalışan ve onları destekleyen kuruluşlara rehberlik etmektedir. Bu taahhüdün arkasındaki vizyon, ek desteğe ihtiyacı olan bir çocuğun veya gencin yaşadığı deneyimlerin daha az zorlayıcı olması ile diğer çocuk ve gençlerin yaşadığı deneyimlerle arasında bir fark olmamasını kapsamaktadır.

Çocuk ve gençlere yönelik bütünleştirme/kaynaştırma, Eşitlik Kanunu (2010) ve Kamu Sektörü Eşitlik Yükümlülüğü (2011) gibi eşitlik kanunlarıyla da sağlanmaya devam etmektedir. Bu yeni eşitlik yükümlülüğü; ırk, engellilik, cinsiyet, yaş, din veya inançlar, cinsel yönelim ve cinsiyet değiştirme dahil olmak üzere birey özelliklerinin bütün yönlerini kapsamaktadır. Bu yükümlülük, bütün eğitim kurumlarının korunan özelliklere sahip çocuk ve gençleri etkileyen kararlarda dikkate alması gereken eşitlik konularını da ortaya koymaktadır. Kayıt, muafiyet, belgelendirme, müfredat, disiplin politikaları ve müfredat dışı etkinlikler de dahil olmak üzere çocuk veya gencin eğitimiyle ilgili her hususta geçerlidir. Bu çalışma, ek gereksinimleri olan bireylere, ebeveyn ve öğretmenlerinin deneyimlerini incelemek ve bu gereksinimlerin ele alınması için yaklaşımlar ve stratejiler önermek suretiyle bu konuyu hükümet politikasının bir adım ötesine taşımaktadır.

İngiltere'deki beş özel eğitim okulundan, okulda birlikte çalıştıkları çocuklarda belirgin olan koşulların bir dökümünü sunmalarını istedik. Bu beş okulda aşağıda belirtilen profile uygun bir örüntü tespit ettik:

- Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) %38
- Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) %13
- Konuşma ve Dil Bozukluğu %9
- Duygusal Davranışsal Bozukluk (DDB) %9
- Down Sendromu %9
- Cerebral Palsy %5
- Kişilik Bozuklukları %5
- Dispraksi %3
- Hidrosefali %2
- Diğer (sıklık oranı 2000'de 1'den az olan nadir durumlar dahil) %7

4. Kaynaştırma/Bütünleştirme Eğitimi

İngiltere'de, sadece engelli çocuklar ve öğrencilere yönelik özel okullar ve yüksek öğretim sistemine ayırıştırma adı verilmektedir. Örgün öğretim ve yüksek öğretim kurumlarındaki ayrı birimlere de ayırıştırma birimleri denir. Engelli çocukların ve öğrencilerin, yeterli bir destek olmaksızın normal eğitime dahil edilmelerine ise kaynaştırma denilmektedir. Bütünleştirme uygulaması bütün öğrencilerin temel eğitime erişimini sağlayan yaklaşım ve yöntemler olarak tanımlanabilir. Tüm bireyler, öğrencilere hoş karşılandıklarını ve değerli olduklarını hissettirmek ve öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerine ve hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olacak doğru desteği sağlamak amacıyla çalışır. Eğitim gerçek anlamda bütünleştirici olduğunda, sadece engelli öğrencilere değil, tüm öğrencilere gerçek anlamda fayda sağlayabilir.

İngiltere'de bütünleştirme neden önemlidir?

• Dünya değişmektedir; çünkü, ahlaki değerlerin yeniden ele alınarak basmakalıp düşünme olarak nitelendirilmesi daha fazla öne çıkmakta, ulusal ve uluslararası rehberlik bütünleştirmeyi savunmakta ve ahlaki açıdan kusurlu olmasa dahi alternatiflerin kabul edilemez olduğu görünmektedir.

- Bir grup insana diğerlerinden daha fazla değer vermek etik değildir.
- Bazı öğrencilerin yerel okulların kültürlerine, müfredatlarına ve topluluklarına katılımının önündeki engellerin varlığını devam ettirmesi bugün için kabul edilemezdir.
- Öğrencilerin çeşitliliğine hitap etmeyen okul kültürlerini, politikalarını ve uygulamalarını sürdürmek, eşitsizliği de sürdürecektir.
- Bütünleştirmenin çoğunlukla engelli öğrencileri ilgilendirdiğini düşünmek yanıltıcıdır.
- Okullarda bazı öğrenciler için uygulanan değişikliklerin, diğerlerine fayda sağlamayacağını düşünmek kısıtlı bir görüştür.
- Öğrenciler arasındaki farklılıkları aşılması gereken sorunlar olarak görmek saygı çerçevesinde ele alınamaz ve öğrenme fırsatlarını sınırlamaktadır.
- Engelli öğrenciler için ayrılaştırılmış eğitim, temel insan haklarından olan ayrımcılığa uğramadan eğitim alma hakkını ihlal eder.

Bu bağlamda, eğitimde bütünleştirme şu hususları kapsamaktadır:

- Bütünleştirici değerlerin eyleme geçirilmesi.
- Her yaşam ve yaşamın sona ermesinin eşit değerde görülmesi ve herkesin aidiyet hissetmesinin desteklenmesi.
- Çocukların ve yetişkinlerin, yerel okullardaki öğrenme ve öğretme faaliyetleri, ilişkiler ve topluluklara katılımının artırılması.
- Herkese eşit değer verecek şekilde, öğrenme ve katılımın önündeki engellerin, dışlanmanın ve ayrımcılığın azaltılması ve kültür, politika ve uygulamaların çeşitliliği gözetilecek şekilde yeniden yapılandırılması.
- Eğitimin yerel ve küresel gerçeklerle ilişkilendirilmesi.
- Çocukların daha fazla fayda elde etmesini sağlamak amacıyla bazı çocuklar için engellerin azaltılmasından çıkarımların yapılması.

Özel gereksinimli çocuk ve gençlerin eğitiminin ne kadar bütünleştirici veya dışlayıcı olması gerektiği, İngiltere eğitim sistemindeki en zor sorulardan biridir. Bu sorunun zorluğu; bir yandan özel gereksinimli çocuk ve gençleri nasıl karakterize ettiğimize dair bir netliğe ihtiyaç duyarken, diğer yandan onlara öğretmeye yönelik çeşitli yaklaşımların uygunluğu ve etkinliğinin kapsamlı bir analizinin yapılmasını gerektirmesidir. Bu iki konu da aşağıdaki bölümlerde ele alınacaktır.

5. Fiziksel Engelli Çocuklar ve Gençler

Yelpazenin bir ucunda yaşamsal bir tehditle karşı karşıya olmayan, ilaç veya istirahatle giderilebilecek semptomlara sahip kronik hastalıkları olan çocuklar ve gençler bulunmaktadır. Diğer ucunda ise, fiziksel fonksiyonları üzerinde çok az veya hiçbir kontrole sahip olmayan, durumu giderek kötüleşen, yaşamsal tehditlerle karşı karşıya olan çocuklar ve gençler bulunmaktadır. Bu konudaki destek hem tıp hem de eğitim alanlarını kapsamaktadır. Örneğin, diyabetli bir çocuk veya genç, ilaçlarını alması hatırlatılırsa veya bir ders sırasında kan şekerini yüksek tutmak için ara öğün veya dinlenme süresine izin verilirse, sorunsuz bir şekilde hareket edebilir. İleri derecede görme veya işitme kaybı olan bir bireyin başka bir tıbbi sorunu olmayabilir; ancak, yaşlılarına ayak uydurmak için özel ekipmana ihtiyaç duyabilir.

Pek çok koşul hareketliliği, hareketi ve duyuşsal algıyı, tutulma ve ağrıdan felce ve sınırlı duyuşsal algıdan tam fonksiyon kaybına kadar değişen düzeylerde bozabilir. Engelden muzdarip olma süresi hem hastalığın nedeni hem de tedavisinin belirlenebildiği kısa süreli kronik hastalıklardan, nedenin veya tedavisinin bilinmediği yaşam boyu süren durumlara kadar değişebilir. Belirli bir durumun ciddiyet derecesindeki farklılık veya durumun uzun/kısa vadeli niteliği nedeniyle, söz konusu durumla ilgilenen öğretim kadrosu ve bakıcılar için semptomlar, zorluklar ve stratejiler önemli ölçüde değişebilmektedir.

İlişkili psikolojik bir rahatsızlığı olmayan fiziksel engelli çocuk ve gençlerin çoğu normal okullarda eğitim görmektedir. Hareketlilik veya duyuşsal anlamda en ciddi düzeyde engellere sahip bireylerin ihtiyaçlarının karşılanabileceği özel yüksek öğretim kurumları ve eğitim merkezleri bulunmaktadır. Bu türdeki merkezlerden biri, 2000'li yılların başında birkaç hafta öğretmenleriyle çalışma ayrıcalığına sahip olduğum, Cheltenham'daki National Star Yüksekokulu'dur. Yüksekokul, üstesinden gelmesi gereken en ciddi hareketlilik sorunlarına sahip olan, 16 yaş ve üzeri gençlere eğitim vermektedir. Okulun yaklaşımı, akademik başarıya olduğu kadar sosyal gelişime de eşit derecede odaklanan bütünsel bir yaklaşımdır. İngiltere'de, ağırlıklı olarak tam körlük veya tam sağırılık gibi duyuşsal bozuklukları olan çocuk ve gençlerle çalışılan benzer kurumlar da bulunmaktadır. Hereford'daki Körler için Kraliyet Ulusal Yüksekokul ve Exeter'deki Sağırların Eğitimi için Kraliyet Akademisi bunun iki örneğini oluşturmaktadır.

6. Nörolojik ve Psikolojik Bozukluğu Olan Çocuklar ve Gençler

Nöroloji ve psikoloji, beynin işlevlerine ve bozukluklarına odaklanan disiplinler olmaları bakımından yakından ilişkilidir. Bununla birlikte, her birinden kaynaklanan bozukluklar aşağıda belirtilen tanımlarla ayırt edilebilmektedir:

- **Nörolojik** bir bozukluk, beynin hareketi veya duyuşsal algıyı kontrol eden alanlarının gelişimini engelleyen veya önleyen bir durum olduğunda ortaya çıkar. Buna Down sendromu, otizm ve disleksi gibi durumlar dahildir.
- **Psikolojik** bir bozukluk ise, bireyin kendisi veya başkaları için önemli bir sıkıntıya neden olan düşünce, davranış ve duyguları içeren bir zihin bozukluğudur. Buna şizofreni, bağlanma bozukluğu ve depresyon gibi durumlar dahildir.

Her iki bozukluklar kümesi de kişinin fiziksel, bilişsel, duygusal veya davranışsal durumlarını etkileyecek şekilde geniş bir yelpazede bulunabilir. Çeşitli nedenleri, komplikasyonları ve sonuçları vardır. Bazı bozukluklar tedavi edilebilir, diğerleri kalıcıdır. Bazı bozukluklar doğuştan gelir, bazıları bebeklik ve ergenlik döneminde ortaya çıkar, bazıları ise yetişkinliğe kadar kendisini göstermeyebilir. Bazı bozukluklar işlevsel etkileri açısından son derece sınırlı olabilirken, diğerleri önemli ölçüde engellilik ve sonrasında da destek ihtiyaçlarını içerebilir.

Çocuklarda veya gençlerde psikolojik bozuklukların belirlenmesi birçok durumda zor olabilir, zira Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ve Otizm Spektrum Bozuklukları (OSB) gibi birçok durumda geç çocukluk çağına kadar tanı konulamamaktadır. Bazı durumlarda bir bozukluğun nedenini belirlemek de karmaşık olabilmektedir; zira, herhangi bir durumla ilişkilendirmeyi zorlaştıran çeşitli semptomlar bulunabilir. Psikolojik bozuklukların yanlış teşhis edildiği örnekler de vardır. İngiltere’de “Otizmlı Kızlar” adlı yeni bir TV belgeseli, 1980’lerde başka bir rahatsızlık şeklinde teşhis edilen ve buna yönelik yanlış tedaviye tabi tutulan, otizm spektrum bozukluğu olan birçok genç kızın hikayesini öne çıkarmıştır.

7. İngiltere’deki Özel Eğitim Okullarının Yapısı

İngiltere’de bir özel eğitim okulundaki tipik bir sınıfta Eğitim Sertifikası (Cert Ed) veya Eğitimde Yüksek Lisans Sertifikası (PGCE) olan bir nitelikli öğretmen ve (seviyeleri bir ile dört arasında değişen) bir veya iki yardımcı öğretmen bulunmaktadır. Okullar genellikle İlköğretim (5-10 yaş) ve Ortaöğretim (11-18 yaş) olarak ikiye ayrılır. Bazı okullar, 16-18 yaşındaki öğrencileri İleri Eğitim (FE- Further Education) öğrencisi olarak kabul eder. 16 yaşından büyük öğrenciler, okula devam etme, bir FE okuluna geçme veya tam zamanlı eğitimden ayrılma seçeneklerine sahiptir.

İngiltere'deki tüm özel eğitim okullarında Özel Eğitim Koordinatörleri (SENCO - Special Educational Needs Coordinator) bulunmaktadır. Özel Eğitim Koordinatörü, okuldaki özel eğitimin koordinatörü olarak belirlenmiş nitelikli bir öğretmendir. Okulun özel eğitim politikalarının ve uygulamasının stratejik gelişimini belirlemede önemli bir role sahiptir. Özel gereksinimli çocuk ve gençleri desteklemek, personel ve ebeveynlerle yakın çalışmak günlük sorumlulukları arasındadır. Özel Eğitim Koordinatörünün görevleri aşağıda belirtilenleri kapsamaktadır:

- Okulun özel eğitim ve tıbbi destek politikalarının işleyişini denetlemek.
- Sınıflarında özel gereksinimli öğrencisi bulunan öğretmenler için uygulamaları koordine etmek.
- Gerekli evrakları tamamlamak (örneğin belge talepleri) ve kayıtların güncel tutulmasını sağlamak.
- Özel gereksinimli çocukların ebeveynleri ile iletişim kurmak.
- Özel gereksinimli çocuklara destek sağlayan kurumlarla bağlantı kurmak.
- Özel gereksinimli çocukların öğrenimine gereken özenin gösterilmesini sağlamak için müfredat koordinatörleriyle iş birliği yapmak.
- Okulun Eşitlik Kanunu (2010) kapsamındaki sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamak.
- Potansiyellerini tam olarak gerçekleştirebilmeleri için çocukları ve gençleri takip etmek ve onlarla etkileşimde olmak.

Özel Eğitim Koordinatörü ayrıca, okullarının tıbbi ihtiyaçları yönetme konusunda aşağıda belirtilen hususları kapsayan bir politikası olmasını sağlamalıdır:

- Astım ve diyabet gibi kronik hastalıkları olan çocuklarla nasıl ilgilenileceğine dair bir politika beyanı.
- İlaç verme ve verilen herhangi bir tedaviyi kaydetme ve bunun gerçekleştiğini ebeveynlere bildirme prosedürleri.
- Kronik hastalığı olan her çocuk veya genç için bir sağlık planı ve bunun ebeveynlerle birlikte gözden geçirilmesi için bir prosedür.

Özel Eğitim Koordinatörü olarak atanmak, özellikle diğer öğretim görevlerine ilave ikincil veya tamamlayıcı bir ikiz görev şeklinde olduğu zaman, herhangi bir öğretmen için çok zor bir görev olabilir. Özel gereksinimleri olan çocuklara eğitim vermek, herhangi bir öğretmen için zorlu bir görevdir ve Özel Eğitim Koordinatörlerinin yaptığı iş, ancak ve ancak, misyonunun merkezinde öğrenmenin herkes için olduğu bulunan okul lider kadrosunun vizyon ve değerleri içinde yer alırsa etkili olabilir.

8. Eğitimde Liderlik

"Lider" terimini, kuruluşlarındaki eğitim süreçlerini ilerletmek ve iyileştirmekle ilgilenen her bireyi kapsayacak şekilde kullanınız. Bu, sadece okul müdürü veya bir Yüksek Okul veya Üniversite idarecisi veya bir eğitim kurumunun İcra Kurulu Başkanı değil, organizasyonun yönetimi, müfredat geliştirme ve personel/öğrenci refahı ile ilgili olan bütün bireyleri kapsamaktadır.

İngiltere'deki mevcut eğitim sisteminde mükemmel bir lider olabilmek için liderlerin, derin bir eğitim politikası bilgisini ve kurumsal liderlik ile yönetimde kanıtlanmış en iyi uygulamaları bir arada kullanabilmesi gerekmektedir. Bir liderin etkili olarak kabul edilebilmesi için organizasyonunun, bölümünün veya ekibinin başarı göstermesi gerekmektedir. Yayımlanmış göstergelerin çoğunluğunun öğrencilerin İngilizce ve Matematik gibi konulardaki başarılarıyla ilgili olduğu bir ortamda, başarıdan kastedilen, (bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla) sürekli olarak artırılan ulusal normlar ve beklentilere dair ölçülen akademik başarı anlamına gelmektedir.

Okullarla ilgili raporlar liderlik tarzları hakkında çok az detay içerse de İngiltere'deki Eğitim Standartları Ofisi (Ofsted) raporlarında 'yüksek azim', 'beklenti' ve 'meydan okuma' gibi sürekli olarak ön plana çıkan belirli terimler bulunmaktadır. Dolayısıyla, buradaki anahtar soru, liderin azmini, kişisel nitelikler, beceriler ve teknikler gibi çoklu özelliklerden, ulusal başarı göstergelerinde belirtilenlerin yanı sıra ileri görüşlü bir liderin belirlediği değerleri ve ilkeleri, özellikle de yerel bağlamda tanınan ve karşılığı olanları, başarıyla uygulamak üzere yapıcı bir şekilde kullanabilmek için nasıl yararlandığı ve bunları nasıl kullandığıdır.

Anthony Bryk ve Barbara Schneider, "Okullara Güven" (2002) isimli çalışmalarında, ben ve kızımın Başöğretmeni arasındaki iletişimde olduğu gibi, okullarda gerçekleşen sosyal iletişimin önemini belirtmiştir. Yazarlar, sınıfta ve personel/öğretmen odasında olanların yanı sıra, istenen sonuçları elde etmek için bütün paydaşlar arasındaki ilişkilere ve birbirlerine karşı bağımlılıklarına atıfta bulunmuşlardır. Bryk ve Schneider, bu ilkeden ilişkisel güven şeklinde söz etmiş, bu bağımlılığın insanların birbirlerine olan yükümlülük ve beklentilerine dayandığını ve aşağıdaki başlıklar altında kategorize edilebileceğini öne sürmüştür:

- **Saygı:** Bir liderin başkalarının söylediklerini dinlemeye istekli olması ve diğerlerinin görüşlerini dikkate almak konusunda samimi bir yaklaşım içinde olmasını ifade eder.
- **Önemseme:** Bir liderin rolünün temel gereklerinin ötesine geçmeye istekli olmasının bir sonucu olarak gelişir.
- **Yetkinlik:** Herkesin liderin liderlik becerisine duyduğu güvenle ölçülebilir.
- **Dürüstlük:** Liderlerin etik davranışları ve sözlerini tutmaları sonucunda anlaşılır.

Bryk ve Schneider ilişkisel güvenin öğretilemeyeceğini, bunun günlük etkileşimin bir sonucu olarak ortaya çıktığını ve en basit etkileşimlerin bile bir organizasyonda güven oluşturma üzerinde önemli etkisinin olabileceğini iddia etmiştir. Eğitim liderlerinin, yöneticilerin ve öğretmenlerin ilişkisel güveni geliştirmede ve sürdürmede anahtar role sahip olduğunu öne sürmüştür. Başkalarına karşı nasıl davrandıkları ve organizasyonları için benimsedikleri vizyon, saygı ve dürüstlük standartlarını belirlemektedir.

Eğitimde, özellikle de özel gereksinimi olanların eğitiminde, liderlerin en önemli rolü çocukların istismardan korunmasıdır. Çocuk istismarı, bir yetişkin tarafından çocuğa zarar verme, zarar verme potansiyeli veya zarar verme tehdidi ile sonuçlanan herhangi bir saldırganlık veya ihmal eylemidir. İstismar çocuğun evinde, okulunda veya çocuğun katıldığı herhangi bir topluluk ortamında gerçekleşebilmektedir.

İstismar çeşitleri aşağıda belirtilenleri kapsar:

- **Fiziksel istismar:** Bir çocuğun kasıtlı olarak fiziksel yaralanmasıdır.
- **İhmal:** Çocuğun; ebeveyninin veya bakıcısının yemek, ısınma ve barınma gibi fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayamamasını ifade eder.
- **Kötü duygusal muamele:** Bir çocuğun kendisine yakın olduğu düşünülen biri tarafından sürekli olarak küçümsenmesini veya reddedilmesini içerir.
- **Cinsel istismar/sömürü:** Bir yetişkinin bir çocuğu cinsel tatmin amacıyla istismar ettiği her türlü eylemi ifade eder.

İngiltere Ulusal Çocuklara Karşı Zulüm Önleme Derneğine (NSPCC) göre:

- Hali hazırda, İngiltere’de, istismara karşı korunmaya ihtiyacı olduğu belirlenen 50.000’den fazla çocuk bulunmaktadır.
- Bu rakam, istismara uğrayan çocuk sayısının sadece %12,5’ini temsil etmektedir.
- İngiltere’de her yirmi çocuktan biri cinsel istismara uğramaktadır.
- Cinsel istismara uğrayan her üç çocuktan biri istismarı bildirmemiştir.
- İstismara uğrayan çocukların %90’ından fazlası tanıdıkları biri tarafından istismar edilmiştir.
- 2014 yılında yaklaşık 3000 çocuğun cinsel istismardan korunmaya ihtiyacı olduğu belirlenmiştir.

Çocukların ve savunmasız yetişkinlerin korunması bütün gelişmiş toplumların en önemli görevidir. İngiltere, çocuklar ve savunmasız yetişkinlerle çalışanların bu işi yapmak için uygun bireyler olmalarını temin edecek süreçleri geliştirmek amacıyla, bir ifşa ve engelleme kontrol sistemi oluşturmuş ve bir dizi politika rehberi geliştirmiştir. Bu bölümde, bu sistem ve rehberlerin eğitim üzerindeki etkilerini ve korumacı liderlerin rolleri incelenmiştir. Her ne kadar çocukların korunması üzerinde durulmuş olsa da söz konusu ilkeler savunmasız yetişkinler için de aynı derecede geçerlidir.

2016 yılının Eylül ayında, İngiltere Hükümeti okullar ve yüksekokullar için “Eğitimde Çocukların Güvenliğini Sağlamak” isimli hukuki rehberi yürürlüğe koymuştur. Bu belge, okulların ve yüksekokulların yapması gerekenlere dair bilgiler ile çocukların (18 yaş altı) güvenliğini temin etmek adına okul ve yüksek okulların mevzuat uyarınca yerine getirmeleri gereken yasal görevleri ortaya koymuştur.

Söz konusu rehberde, çocuklar, aileler ve bakıcılarla temas halinde olan herkesin çocukların korunmasında oynayacağı bir rolünün olduğu vurgulanmıştır. Bu sorumluluğu etkin bir şekilde yerine getirmek için, bütün eğitim liderleri, kuruluşlarının her zaman ve koşulda çocuğun en yüksek faydasını göz önünde bulundurmak yaklaşımını benimsemesini sağlamalıdır. Bu yaklaşım “çocukların kötü muameleden korunması, çocukların sağlığının veya gelişiminin bozulmasının önlenmesi, çocukların güvenli ve etkili bakımın sağlanmasıyla uyumlu koşullarda büyümesinin sağlanması ve bütün çocukların en iyi sonuçları elde etmesi sağlamak için harekete geçilmesi” aşamalarını içermektedir.

Rehberde yer alan ve bütün personelin, bakımları altındaki çocukların refahını koruma yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlayabilmek için eğitim liderlerinin bilincinde olmaları gereken bazı önemli hususlar aşağıda belirtilmiştir. Bu hususlar kapsamında, bütün personel;

- Okullarında veya yüksekokullarda korumayı destekleyen sistemlerin bilincinde olmalı ve bu sistemler personel görevlendirmesinin bir parçası olarak kendilerine açıklanmalıdır. Bu sistemler, çocuk koruma politikası ve personel davranış politikasını (davranış kurallarını) kapsamalıdır.
- Düzenli olarak güncellenen uygun koruma ve çocuk koruma eğitimi almalıdır. Ayrıca, bütün personel, çocukları etkili bir şekilde korumaları için gerekli beceri ve bilgileri edinebilmek için en az yılda bir kez olmak üzere gerektiği kadar koruyuculuk ve çocukların korunmasına dair güncellemeleri (örneğin, e-posta, e-bültenler ve personel toplantıları aracılığıyla) öğrenmelidir.
- Erken yardım sürecinin bilincinde ve bu süreçteki rollerini anlamış olmalıdır. Bu roller, ortaya çıkan sorunları belirlemek, belirlenmiş koruma lideriyle bağlantı kurmak, erken teşhis ve değerlendirmeyi desteklemek için diğer profesyonellerle bilgi paylaşmak ve bazı durumlarda erken yardım değerlendirme sürecinde baş yetkili olarak hareket etmeyi kapsamaktadır.
- Çocukların sosyal hizmetlere yönlendirilmesi ve bu yönlendirmeyi takiben 1989 Çocuk Yasası kapsamında gerçekleştirilecek yasal değerlendirmeler ile ilgili süreçlerin ve bu tür değerlendirmelerde üstlenecekleri rollerin bilincinde olmalıdırlar.
- Bir çocuğun istismara veya ihmale uğradığını söylemesi halinde yapmaları gerekenleri bilmelidir. Personel bir yandan makul bir gizlilik seviyesini korumak anlamında süreci nasıl yöneteceğini bilmeli, aynı zamanda, belirlenmiş koruma lideri ve sosyal hizmetler konularıyla ilgili profesyonellerle bağlantı kurmalıdır.
- Bir iddiayı kimseye söylemeyeceklerine dair çocuğa asla söz vermemelidir; zira bu durum, nihayetinde çocuğun yüksek faydasına olmayabilir.
- Yardıma veya korunmaya ihtiyacı olabilecek çocuklara ilişkin vakaları belirleyebilmeleri için istismar ve ihmal türlerinin farkında olmalıdırlar.

Çocukların refahını korumak kurumdaki herkesin görevi olsa da çoğu okul ve yüksekokulda aşağıda belirtilen sorumlulukları üstlenecek atanmış bir koruyucu lider bulunmaktadır:

- Bir çocukla ilgili endişelerini dile getiren görevli personel ile görüşmek ve ne yapılması gerektiği konusunda fikir birliğine varmak.
- Bir çocuğun acil tehlike altında olduğunu düşünen görevli personel tarafından yapılan yönlendirmeler hakkında sürekli temas halinde olmak.
- Herhangi bir şüpheyi ve yapılan işlemleri belgelemek ve bunu takip etmek.
- Çocuğun durumu düzelmiyor gibi görünüyorsa, çocuğun bu endişelerinin giderildiğinden ve en önemlisi çocuğun durumunun düzeldiğinden emin olmak için görevli personelin yeniden bir değerlendirme yapısı konusunda takipçi olmak.
- Personeli diğer kurumlarla bağlantı kurma ve uygun şekilde kurumlar arası bir değerlendirme sağlama konusunda desteklemek.
- Vakayı sürekli inceleme altında tutmak ve çocuğun durumu düzelmiyor gibi görünüyorsa sosyal hizmetlere sevk etmek.

9. Çocuklar Neden Okulu Bırakır?

Çocukların okula gitmeyi reddetmesi ilgili bütün taraflar için son derece üzücü olabilmektedir. Buna sıklıkla gerileme veya çöküşler, fiziksel şikayetler (karın ağrısı, baş ağrısı, kusma, hızlı kalp atışı, baş dönmesi vb.), evde kalmak için ricada bulunma veya yalvarma ve hatta okula gitmeye zorlanan gençler tarafından kendilerine zarar vermekle tehdit etme gibi durumlar eşlik etmektedir.

Okula gitmeyi reddetme ile ilişkilendirilen davranışlar, gençler, ebeveynler ve kardeşler için son derece stresli bir durumdur ve bu davranışlar hem okul hem de öğretmenleri endişelendirmektedir. Genç birey açısından, bu durumun akademik ve sosyal gelişimleri üzerinde önemli derecede olumsuz etkileri vardır. Ayrıca bu durum okulu tamamen bırakmalarına yol açabilir ve muhtemelen gelecekte istihdam konusunda da önemli sonuçlara neden olabilir. Ayrıca, çocuğun akıl hastalığına yakalanmasına da yol açabilir.

Konuyla ilgili İngiltere'de yaptığımız araştırmaya göre, okulu bırakmanın temel nedenleri kaygı veya duygusal sıkıntıdır ve bunlar çocuğun yaşına göre çok farklı şekillerde görülmektedir. Daha küçük yaştaki çocuklar bakıcılarından ayrılma, bir öğretmenden korkma veya daha büyük çocukların sataşmalarından korkma hususlarında daha endişeli olabilmektedir. Daha büyük yaşta olup okulu bırakanlarda ise sıklıkla akademik performans, arkadaş edinme, kafeteryada yemek yeme, okul tuvaletini kullanma, spor salonu için kıyafet değiştirme, derse çağırılma veya akranları tarafından alay konusu olmaya dair endişeler bulunmaktadır. Bazı çocukların, zorbalık, çeteler, okulda şiddet veya dışlanma ve alay konusu olmakla ilgili haklı korkuları vardır.

Charlie'nin hikayesi:

Charlie, dokuz yaşında çok şanslı bir çocuktur. Yerel bir gençlik tiyatrosunun Bugsy Malone adlı tiyatro prodüksiyonunda gangsterler çetesinin bir üyesi rolünü almış ve ilkokulda gösterileriyle ün yapmıştı. Ne yazık ki herkes Charlie'nin yeteneğini takdir etmedi ve dokuz yaşından on bir yaşına kadar okuldaki erkeklerden biri tarafından sistematik olarak zorbalığa uğradı. Charlie'nin ebeveynleri, bu zorbanın Charlie ile aynı ortaokula gittiğini ve ortaokul boyunca zorbalığın devam ettiğini öğrenince dehşete düştüler. Charlie'nin ailesi okula şikâyetle bulunduydu da zorbalık devam etti. Sonuç, Charlie'nin bırakması oldu. Mide rahatsızlıkları nedeniyle çok ders kaçırdı ve sevdiği tiyatro grubuna katılmayı bıraktı. Tek sosyal teması Almanya, Kanada ve Amerika'daki üç çevrimiçi arkadaşıydı. Bu genellikle Amerika ve Kanada'daki arkadaşlarla konuşmak için geceleri uyanık kalmak ve gündüzleri uyumak anlamına geliyordu. Charlie'nin ailesi, kendisine zarar verdiğini öğrendiğinde, Charlie'yi okuldan almakla tehdit ettiler. 15 yaşına girdiğinde, okul Charlie'yi bir Çocuk ve Yetişkin Zihinsel Sağlık Hizmetleri danışmanına yönlendirdi ve bu danışman Charlie'nin Bilişsel Davranış Terapisi kursuna katılımını ayarladı.

Terapi, COVID-19 pandemisi nedeniyle kesintiye uğramış olsa da Charlie pandemiye "her şerde bir hayır vardır" diye nitelendirdi; zira, geçen yıl içinde okula uzun süre gitmemek için meşru bir nedeni olmuştu ve Genel Ortaöğretim Sertifikası (GCSE) notu, onun en yüksek performansı ile öğretmenlerinin yeteneğine ilişkin değerlendirmesine dayanarak belirlenecekti. Kendisine, notlarının iyi olacağı ve daha ileri eğitime geçmek olanağına sahip olduğu anlatıldı.

Duygusal sıkıntı, belirli bir durumda çocuğun veya gencin duygusal tepkisinin, kabul edilen tepki normlarından önemli ölçüde farklı olduğu bir durumdur. Bu sıkıntı, çocuğun veya gencin okul içinde veya dışında yaşadığı deneyimlerin sonucu olabilmektedir. Çocuklar ve gençler geliştikçe, fiziksel olduğu kadar duygusal olarak da sürekli büyüyüp değişmektedir. Bu nedenle, eylemlerinin normal büyüme süreçlerinin bir parçası mı yoksa bir hastalık veya kötü deneyimin bir sonucu mu olduğunu ayırt etmek zor olabilmektedir. Duygusal sorun devam ediyorsa veya normal günlük yaşamı ciddi şekilde etkiliyorsa, o zaman bu bir bozukluk kategorisine girebilir.

Okulda görevli personel, çocuğun okulu bırakmama olasılığını önemli ölçüde artıracak önemli bir konumdur. Okul personeli, özel eğitim koordinatörleri, öğretmenler ve yardımcı öğretmenler okulu reddetme konusunda bilgi alıp, çocuğu ve okula dönüş planını nasıl destekleyeceklerini öğrenebilmektedir. Okul personelinin okulu bırakma riski altındaki çocukların sorunlarına eğilebilmeleri için bazı yararlı ipuçları şunlardır:

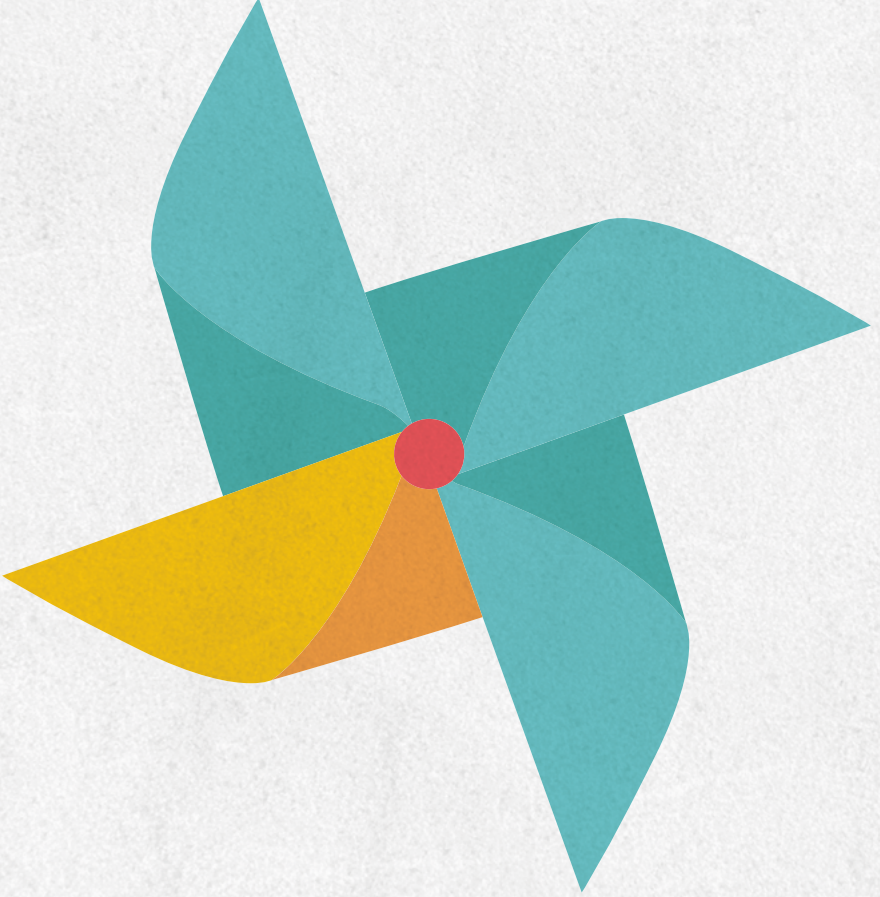

- Çocuğu, durumu anlayan ve çocuğun kişiliği ve öğrenme tarzına uyan bir öğretmenle irtibata geçirin. Devamsızlık sorunu olan bir çocukla öğretmen arasında kurulacak iyi bir uyum, okulu bırakmaya müdahale planının başarılı olup olmadığını belirlemede önemli bir faktör olabilir.
- Küçük çocukların okul personeli ile olan ilk etkileşimleri konusunda özellikle dikkatli olun. Çocuğun okulda karşılaşacağı ilk yetişkin en sevdikleri öğretmenleri olursa, bu bağlantı çocuğun okula gitme konusundaki direncini yenmesini sağlayabilir.
- Mümkünse, çocuğun olabildiğince fazla arkadaşıyla aynı sınıfta olmasını sağlayın. Çocuğun okula gitme konusunda ciddi bir kaygısı olabilirken, arkadaşlarının yanında olmak bu kaygıyı hafifletmeye yardımcı olabilir.
- Çocuğu, korktuğu çocuklardan veya duyarsız ve patavatsız çocuklardan mümkün olduğunca uzak tutun.
- Çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için eğitim yaklaşımını ve müfredatı özelleştirin.
- Çocuğun okulda veya sınıfta bunaldıklarında arayabilecekleri “güvenli insanları” ve “güvenli yerleri” belirlemesine yardımcı olun.
- Öğrencinin konuşabileceği eğitimli personele kolayca erişmesini sağlayın.
- Çocuğun sıcak ve destekleyici bir kişi tarafından karşılandığı bir hoş geldin ritüeli gerçekleştirin.
- Okula geç geldiğı için çocuğu cezalandırmayın, bunun yerine okula geldikleri gerçeğini ve okula gelerek gösterdikleri cesareti pekiştirin.
- Özellikle bir durum hakkında endişeli olduğunda, çocuğun mola alıp ara vermesine hak tanıyın.
- Endişenin nedeni olabilecek zorbalarla aynı servise binmek veya eve aynı yoldan yürümek zorunda kalmamak için, okuldan daha erken ayrılımlarına izin verin.
- Grup etkinlikleri veya projelerde öğrenciyi diğer öğrencilerle dikkatlice eşleştirin.
- Benzer güçlükleri olan çocuklar için küçük bir grupta sosyal beceri eğitimi sağlayın.
- Kaygı uyandıran durumlara maruz kalmayı azaltmak için alternatifler sağlayın: Örneğin, çocuğun yapması gereken bir sunumu sınıfın önünde sunması yerine kaydederek teslim etmesi.
- Çocuğa kaygı uyandıran durumlarla başa çıkma stratejileri konusunda koçluk yapın.

Okula gidemeyen ya da gitmeyen çocukların başarı şansını artıran bir numaralı faktör, en kısa zamanda okulun fiziksel ortamına dönülmesidir. Çocuğun katılabileceğı belirli sınıfların belirlenmesi, çocuğun binada bulunması gereken sınırlı bir sürenin belirlenmesi veya çocuğun gelmesi gereken belirli günlerin belirlenmesi, müdahale planının amaç ve hedefleri için başvurulacak meşru stratejiler ve başlangıç noktalarıdır. Müdahale planının, bütün çocuklara aynı şekilde davranmak için bir şablon olarak değil, her bir çocuğun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanması önem taşımaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

www.tscv.org.tr

